

N:o 39.

Af herr **Kinander**, med förslag om tillägg till § 7 i förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855.

Under den senaste ekonomiska krisen här i landet har det visat sig, att borgens- och andra ansvarsförbindelser förekommit i en utsträckning, som måste betecknas såsom osund och oroväckande. Vid en öfverläggning inom nationalekonomiska föreningen i Stockholm under december 1908 angående »revisionen af bolagslagstiftningen» bragtes berörda angelägenhet ur tvenne synpunkter på tal. Dels framhöll nämligen bankinspektören åtskilliga fall af missbruk vid ingående af kreditförbindelser å aktiebolags vägnar och uttalade såsom sin åsikt, att aktiebolags förbindelse för ändamål, som vore för bolaget främmande, och hvilken ingåtts under sådana förhållanden, att detta bort af kreditgifvaren inses, borde vara ogiltig, där den ej grundades på af bolaget fattadt beslut; och dels betonade bankofullmäktigen friherre Langenskiöld olägenheterna af den svårighet, de kreditgivande institutionerna hafva att skaffa sig en riktig uppfattning af affärsmännens borgens- och ansvarsförbindelser.

Den förra frågan torde lämpligast blifva föremål för Riksdagens pröfning i sammanhang med den reviderade aktiebolagslagstiftning, som i sin tid lärer föreläggas Riksdagen.

Då den senare kan utan samband därmed närmare undersökas, tillåter jag mig påkalla Riksdagens uppmärksamhet för densamma, därvid i hufvudsak följande de af friherre Langenskiöld vid ofvanberörda tillfälle lämnade anvisningar.

Enligt kungl. förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar, § 1, åligger det en hvar, som gjort till sitt yrke att i gross eller minut handel såsom näring idka eller att varor till försäljning tillverka eller bearbeta, att föra ordentliga handelsböcker; och skall samma lag vara för enkelt bolag, som blifvit infördt i handelsregistret, så ock för aktiebolag, ändå att det ej idkar sådant yrke, som nu är sagdt. I förevarande förordning angifves vidare omständligt, huru handelsböckerna skola vara inrättade. Så bestämmes i § 4, att i en s. k. »dagbok» skola antecknas dag efter dag, i den ordning de inträffat, alla öfverenskommelser, företag och affärer, utan undantag, som köpmannen för egen del eller för andras räkning enligt uppdrag afslutat och som med rörelse äga samband, de fordringar och den gäld, som däraf eller annorledes tillkommit, borgenärens och gäldenärens namn, de växlar eller andra skuldförbindelser, som blifvit utgifna, till betalning godkända eller endosserade, de borgensförbindelser, som blifvit ingångna, de kontanta penningebelopp, som, på hvilken grund det må vara, för dagen influtit eller utgått och särskildt de varor till art, belopp och pris, som utborgade blifvit. Vidare stadgar § 7: »Inventariebok skall upprättas vid den tidpunkt, köpmannen sin rörelse öppnar, och upptaga noggrann uppgift på allt hvad han äger i fastighet, lösören och varulager, med därå påfördt värde, på fordringar och gäld, och på beloppet af hans kontanta penningar. Inom de sex första månaderna hvarje år skall ock en balansräkning uppgöras, utvisande de tillgångar, köpmannen vid nästförflutna rörelseårs utgång ägde, och de gäldbelopp, för hvilka han då på en eller annan grund häftade; börande denna balansräkning i sin ordning uti inventarieboken införas.»

Uppenbart lærer af här lämnade relation af 1855 års förordning framgå, att lagstiftaren afsett, att den balansräkning, köpmannen skall upprätta ej mindre vid den tidpunkt, då han börjar sin rörelse, utan ock därefter årligen, skall vara sådan, att däraf kan bedömas köpmannens ekonomiska ställning vid tiden för balansräkningens uppgörande. Med den utveckling, affärsverksamheten numera tagit, har det blifvit allt vanligare, att en köpman såsom utställare eller öfverlätare af växlar eller såsom löftesman är ansvarig för annans gäld. Vid sådant förhållande, och då dylik ansvarighet för andras gäld ofta medför afsevärd förlust, lämnar en balansräkning endast en ofullständig bild af köpmannens ställning, om däri ej intagas de ansvarsförbindelser, som köpmannen åtagit sig, eller åtminstone den förlust, som dessa ansvarsförbindelser kan be-

räknas skola medföra. Af föreskrifterna i 1855 års förordning, särskildt bestämmelsen att balansräkningen skall upptaga »de gäldbelopp, för hvilka köpmannen på *en eller annan grund* häftade», vill det synas, att 1855 års återopade förordning afsett, att balansräkningen skulle angifva äfven beloppet af de ansvarsförbindelser för andra, i hvilka köpmannen vid tiden för räkningens uppgörande häftade. Otvifvelaktigt är emellertid, att förordningen ej allmänt tolkas såsom innefattande föreskrift om dessa förbindelsers anmärkande i balansräkningen. Det vill därför synas lämpligt, att förordningen förtydligas.

Då gifvet är, att ansvar för annans gäld ofta ej medför någon förlust, bör naturligtvis ej ansvarsförbindelsernas hela belopp afföras i räkenskapen såsom köpmannens egen gäld, utan bör ansvarsförbindelsernas hela belopp upptagas inom linjen och i räkenskapen afföras endast den förlust, ansvarigheten anses komma att medföra.

Med hänsyn till hvad nu anförts, hemställer jag nu vördsamt,

att Riksdagen ville för sin del besluta följande tillägg till § 7 i kungl. förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar:

»I den inventariebok, som sålunda upprättas vid den tidpunkt, då köpmannen öppnar sin rörelse, äfvensom i den årliga balansräkningen skola angifvas samtliga de borgens- och andra ansvarsförbindelser för andra, i hvilka köpmannen häftar. Därest dessa skäligen kunna antagas ej skola för hela sitt belopp återfalla å köpmannen, må förbindelsernas sammanlagda belopp kunna upptagas inom linjen och i räkenskapen utföras endast beloppet af den förlust, de kunna antagas medföra för köpmannen.»

Stockholm den 26 januari 1909.

Emil Kinander.